

Εθισμός στα τυχερά παιχνίδια

ΣΤΟΧΟΙ ΜΑΘΗΣΗΣ

- Εκτίμηση της έκτασης που έχει η αγορά τυχερών παιχνιδιών στη χώρα μας και παγκοσμίως
- Απαρίθμηση των λόγων για τους οποίους οι άνθρωποι συμμετέχουν σε τυχερά παιχνίδια
- Διάκριση ανάμεσα σε υγιείς και παθολογικούς παίκτες
- Αναγνώριση των χαρακτηριστικών του εθισμού στα τυχερά παιχνίδια
- Κατανόηση των ηθικών ζητημάτων που σχετίζονται με τον εθισμό στα τυχερά παιχνίδια
- Ανάδειξη παρεμβάσεων με τους οποίους θα μπορούσε το κράτος να συμβάλλει στον ηθικό στοιχηματισμό
- Γνώση του ρυθμιστικού πλαισίου της χώρας μας

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ

Εθισμός στα τυχερά παιχνίδια

Υπεύθυνο παιχνίδι

Ηθικός στοιχηματισμός

Ψευδαίσθηση ελέγχου

Παθολογικός παίκτης

1. Εισαγωγή

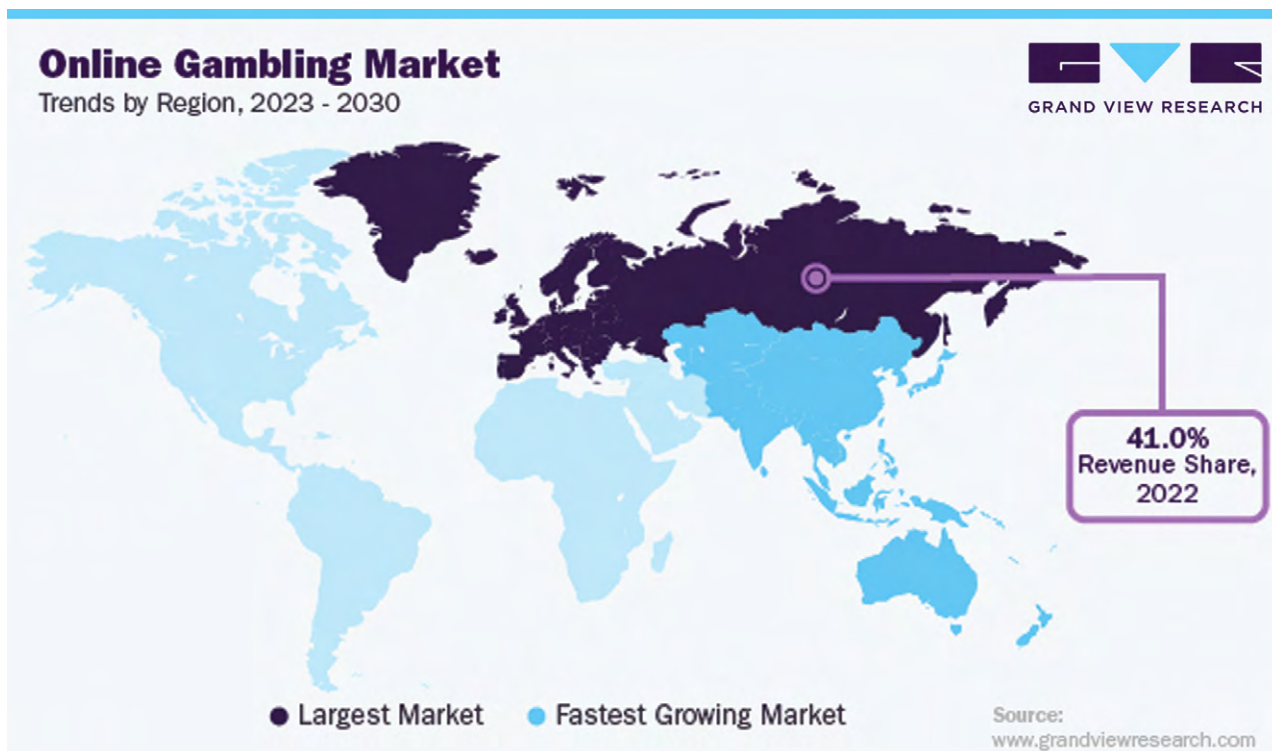
Τα τυχερά παιχνίδια είναι μια δημοφιλής πηγή ψυχαγωγίας για πολλούς αιώνες και σε πολλούς πολιτισμούς. Η δημοφιλία τους έχει ενισχυθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια, καθώς υπάρχουν πλέον περισσότερες ευκαιρίες για τους παίκτες, τόσο με την ανέγερση νέων **καζίνο** και **πρακτορείων στοιχηματισμού**, όσο και με την άνθηση των **διαδικτυακών τυχερών παιχνιδιών**. Εκτός από αυτές τις διευκολύνσεις, και παρά το αυστηρό νομοθετικό πλαίσιο που ισχύει σε πολλές χώρες, πολλοί παίκτες αναζητούν και συμμετέχουν σε δίκτυα παράνομου στοιχηματισμού, ή μπορεί να παίζουν σε μυστικές λέσχες ή και ιδιωτι-

κά, σε κλειστά καταστήματα ή σπίτια, μεταξύ γνωστών και φίλων. Πέρα από τις παράνομες αυτές δραστηριότητες, τα θεσμοθετημένα και νόμιμα τυχερά παιχνίδια έχουν πολλούς υποστηρικτές, με ένα πολύ μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού να αντλεί διασκέδαση από τη συμμετοχή τους σε αυτά, ενώ για τα κράτη η βιομηχανία τυχερών παιχνιδιών είναι μια χρήσιμη πηγή φορολογητέων εσόδων.

Αλλά όλα αυτά έχουν και ένα κόστος: για ορισμένα άτομα, η συμμετοχή σε τυχερά παιχνίδια μπορεί να καταστεί μία ανεξέλεγκτη συνήθεια. Ο καταναγκαστικός στοιχηματισμός (ή αλλιώς, εθισμός στα τυχερά παιχνίδια) είναι μια αναγνωρισμένη ψυχιατρική διαταραχή που απαντάται σε περίπου 1% του πληθυσμού. Ανέκαθεν ο επιπολασμός αυτής της διαταραχής ήταν μεγαλύτερος στις τοπικές κοινότητες γύρω από τα καζίνο, καθώς οι παίκτες είχαν ευκολότερη πρόσβαση στις εγκαταστάσεις τους, αλλά οι δυνατότητες του διαδικτύου αναιρούν τους γεωγραφικούς περιορισμούς και πλέον οι παίκτες μπορούν να παίξουν και να εθιστούν στα τυχερά παιχνίδια πολύ πιο εύκολα (Εικό-

να 1). Τα εθισμένα αυτά άτομα αποκαλούνται προβληματικοί ή **παθολογικοί παίκτες**.

Κατά βάση, η συμμετοχή σε τυχερά παιχνίδια είναι μια μάλλον παράδοξη συμπεριφορά γιατί είναι ευρέως γνωστό ότι «το καζίνο πάντα κερδίζει». Είτε στοιχηματίζει κανείς σε «φρουτάκια», ιπποδρομίες, ποδόσφαιρο, μπλακτζάκ ή ρουλέτα, οι πιθανότητες επιτυχίας ή οι αποδόσεις των στοιχημάτων θα έχουν ρυθμιστεί σχολαστικά για να διασφαλιστεί ένα σταθερό κέρδος για το καζίνο ή το πρακτορείο στοιχημάτων. Άρα, ο μόνος τρόπος για να επιτευχθεί αυτό είναι οι παίκτες να έχουν, στο σύνολό τους, σταθερές απώλειες κάθε φορά που παίζουν. Εννοείται ότι ορισμένοι από τους παίκτες μπορεί να έχουν **πρόσκαιρα** κέρδη, αλλά οι πιθανότητες και οι αποδόσεις είναι έτσι ρυθμισμένες, ώστε μακροπρόθεσμα να μην μπορεί κανείς να κερδίσει πραγματικά, με ελάχιστες εξαιρέσεις: οι τελευταίες είτε αφορούν σε υπερτυχερούς παίκτες (που όμως είναι εξαιρετικά απίθανο να είναι τόσο τυχεροί για πάντα), είτε σε παίκτες που μπορούν να σταματήσουν το παιχνίδι ακριβώς την κατάλληλη

ΕΙΚΟΝΑ 1 Η αγορά των τυχερών παιχνιδιών στο διαδίκτυο.

<https://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/online-gambling-market>

στιγμή, όταν δηλαδή κερδίζουν. Όμως, παρατηρείται το φαινόμενο να μην διακόπτει κανείς εύκολα το παιχνίδι, ειδικά όταν κερδίζει, διότι μπορεί να θεωρεί ότι έχει ακόμα μεγαλύτερα περιθώρια κέρδους, ενώ ακόμα και όσοι έχουν πραγματικά κερδίσει χρήματα υποκύπτουν στον πειρασμό να συμμετέχουν εκ νέου σε τυχερά παιχνίδια, χάνοντας μέρος των κερδών τους ή και όλα τα προηγούμενα κέρδη.

Γιατί λοιπόν οι παίκτες συνεχίζουν να παίζουν όταν γνωρίζουν πως το πιθανότερο σενάριο είναι ότι θα χάσουν χρήματα; Όπως θα δούμε στη συνέχεια, οι παίκτες υπερεκτιμούν τις πιθανότητές τους να κερδίσουν, ενώ πολλά παιχνίδια τους παρασύρουν με «παραλίγο νίκες» και με μια «ψευδαίσθηση ελέγχου» που προάγουν, δηλαδή την πεποίθηση ότι ο παίκτης μπορεί να επηρεάσει με την ικανότητά του ένα αποτέλεσμα που στην πραγματικότητα ορίζεται τυχαία. Γενικότερα, η ψυχολογία των τυχερών παιχνιδιών είναι ένα πολύπλοκο αντικείμενο. Τα κίνητρα των παικτών ποικίλλουν όταν μπαίνουν σε ένα καζίνο ή πρακτορείο στοιχηματισμού, με φυσική παρουσία ή διαδικτυακά. Η διάκριση μεταξύ υγιών και παθολογικών παικτών είναι ιδιαίτερα σημαντική, επομένως οποιαδήποτε μελέτη της ψυχολογίας τους απαιτεί ανάλυση και των δύο αυτών κατηγοριών παικτών. Στη συνέχεια παρέχονται ορισμένες απαντήσεις ως προς τα κίνητρα συμμετοχής σε τυχερά παιχνίδια, τους παράγοντες που επηρεάζουν το πόσο πολύ παίζει κανείς και τη μετάβασή του από κανονικό σε παθολογικό παίκτη, τη διάγνωση του εθισμού στα τυχερά παιχνίδια και την αντιμετώπισή του, καθώς επίσης και την ηθική διάσταση των τυχερών παιχνιδιών.

2. Λόγοι συμμετοχής και προσκόλλησης σε τυχερά παιχνίδια

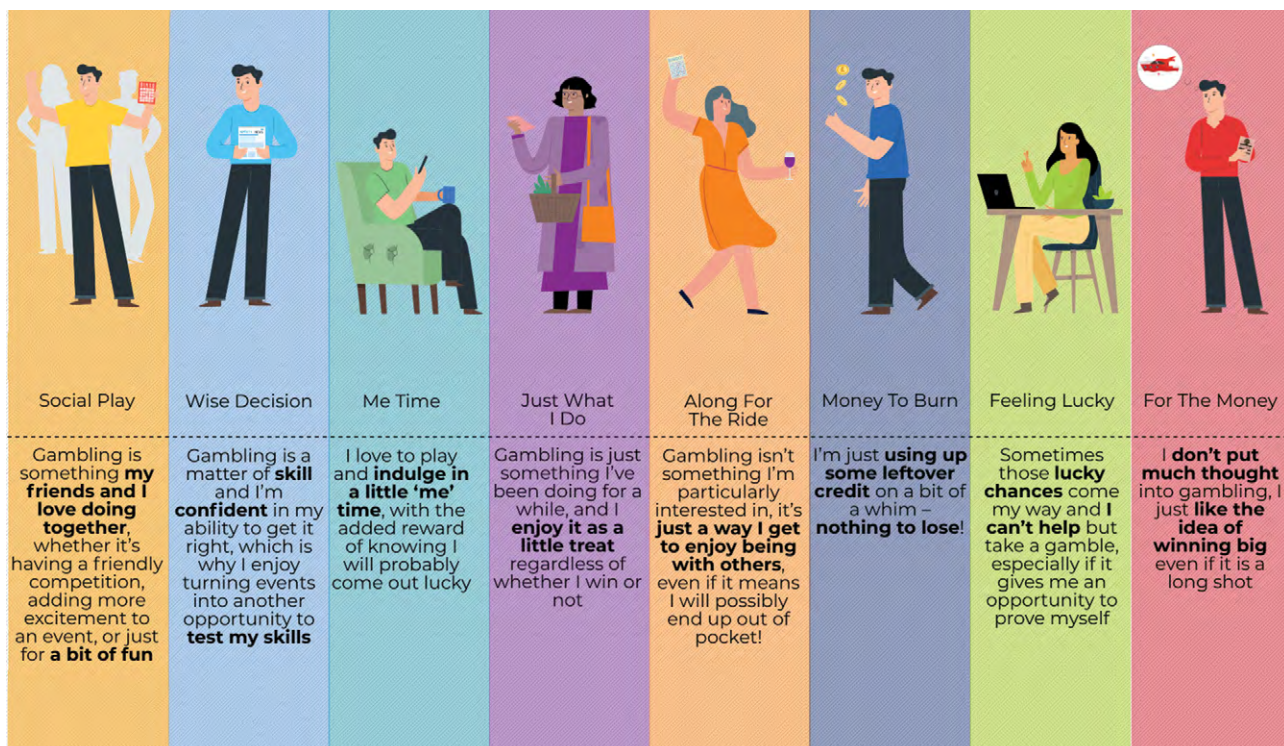
Οι άνθρωποι στοιχηματίζουν για πολλούς λόγους. Οι περισσότεροι είναι **κοινωνικοί παίκτες**, που σημαίνει ότι παίζουν για λίγο και μετά αποσύρονται χωρίς καταναγκασμό και άγχος. Πριν ασχοληθούμε με τους παθολογικούς παίκτες, είναι χρήσιμο να εξετάσουμε τα

κίνητρα ενός υγιούς παίκτη. Έτσι θα υπάρχει μία βάση για τη σύγκριση της προβληματικής συμπεριφοράς με την υγιή συμπεριφορά, ενώ παράλληλα θα έχει γίνει και μία απόπειρα εξήγησης για τον λόγο ύπαρξης και την άνθηση του κλάδου των τυχερών παιχνιδιών.

Η Επιτροπή Τυχερών Παιχνιδιών (Gambling Commission) της Μεγάλης Βρετανίας διακρίνει 8 διαφορετικούς τύπους παικτών, βάσει των κινήτρων τους, όπως φαίνεται και στην Εικόνα 2.

Η Αμερικανική Ένωση Τυχερών Παιχνιδιών (American Gambling Association – AGA) εκτιμά ότι το 90% των παικτών στοιχηματίζουν με υπεύθυνο τρόπο και δεν παρουσιάζουν ποτέ καταναγκασμούς σχετικά με τα τυχερά παιχνίδια. Οι υγιείς αυτοί παίκτες έχουν μία σειρά από λόγους για τους οποίους επιλέγουν αυτήν την ασχολία:

- **Ψυχαγωγία:** τα παιχνίδια με πραγματικά χρήματα είναι διασκεδαστικά για πολλούς ανθρώπους
- **Ενθουσιασμός:** επιπλέον, το στοίχημα συχνά συνδέεται με μεγάλη αύξηση των επιπέδων ντοπαμίνης, με αποτέλεσμα οι παίκτες να αναζητούν τη συγκίνηση της νίκης που θα τους προκαλέσει ευχαρίστηση ανάλογη πολλές φορές με αυτή που βιώνουν σε αθλητικούς αγώνες
- **Κοινωνικότητα:** πολλοί παίζουν τυχερά παιχνίδια σε ένα πλαίσιο κοινωνικών συναναστροφών, όπως αυτοί που παίζουν πόκερ και που απολαμβάνουν τον ανταγωνισμό με τους άλλους
- **Εντυπωσιασμός:** ορισμένοι θέλουν να επιδεικνύουν τον πλούτο τους σε άλλους παίκτες με το να στοιχηματίζουν μεγαλύτερα ποσά
- **Αντιμετώπιση μεγάλου παίκτη (high roller):** σε πολλά καζίνο, όσοι ξοδεύουν συστηματικά μεγάλα ποσά έχουν καλύτερη αντιμετώπιση από το προσωπικό και διαφόρων ειδών ανταμοιβές.
- **Πρόκληση:** παιχνίδια που βασίζονται εν μέρει και στην εμπειρία και την ικανότητα του παίκτη, όπως το black jack και το πόκερ, αποτελούν πρόκληση για τους παίκτες

ΕΙΚΟΝΑ 2 Οι 8 διαφορετικοί τύποι συμμετεχόντων σε τυχερά παιχνίδια

<https://www.gamblingcommission.gov.uk/about-us/guide/gambling-typologies>

Αυτοί λοιπόν είναι οι κυριότεροι λόγοι που οι υγιείς παίκτες επισκέπτονται το καζίνο. Μπορεί σε εμάς να μην φαίνονται ως αρκετά καλοί λόγοι για να δικαιολογείται η μάλλον προδιαγεγραμμένη απώλεια των χρημάτων τους (όπως, για παράδειγμα, το να θέλει κάποιος να εντυπωσιάσει στοιχηματίζοντας μεγάλα ποσά), αλλά η ψυχαγωγία του κάθε ατόμου είναι σε τελική ανάλυση προσωπική του υπόθεση, αρκεί να μην θέτει σε κίνδυνο τα δικαιώματα άλλων και να μην υπερβαίνει τα όρια. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις οι παίκτες πράγματι ξεπερνούν τα όρια του υπεύθυνου παιχνιδιού και καθίστανται παθολογικοί παίκτες, με πρόβλημα εθισμού στα τυχερά παιχνίδια και καταναγκαστική συμμετοχή τους σε αυτά. Οι παθολογικοί παίκτες είναι εκτός ελέγχου, ανίκανοι να αναλογιστούν τις δαπάνες τους και μπορεί να εμφανίζουν τα ίδια προβλήματα με **αλκοολικούς** ή **τοξικομανείς**, αντιμετωπίζοντας οικονομική δυσπραγία και χρεοκοπία, κατάθλιψη και σκέψεις αυτοκτονίας.¹

Ο τρόπος με τον οποίον είναι σχεδιασμένα και προσφέρονται τα τυχερά παιχνίδια έχει

μεγάλη συμβολή στον εθισμό ορισμένων παικτών, αν και είναι δύσκολο να περιγραφεί επακριβώς η ψυχολογική τους διάσταση. Η χρήση χρωμάτων, ευχάριστων ήχων και άλλων χαρακτηριστικών έχει πολύ μεγάλη σημασία στην επίμονη προσκόλληση σε κάποια παιχνίδια, όπως στις συσκευές στοιχηματισμού («φρουτάκια» ή «κουλοχέρηδες»). Η συμμετοχή σε τυχερά παιχνίδια είναι ένα ενδιαφέρον ψυχολογικό φαινόμενο και έχει γίνει εκτενής έρευνα για το πώς οι ψυχολογικές διαδικασίες επηρεάζουν τη συμπεριφορά των παικτών. Ορισμένες επιστημονικά τεκμηριωμένες παρατηρήσεις είναι οι ακόλουθες:

Α) Η καλή διάθεση οδηγεί σε αυξημένη συμμετοχή

Μελέτες έχουν δείξει συσχέτιση μεταξύ καταστάσεων που προκαλούν θετική διάθεση, όπως για παράδειγμα μία ημέρα με ηλιοφάνεια ή μία επιτυχία της αγαπημένης αθλητικής ομάδας του παίκτη, και αυξημένης συμμετοχής σε τυχερά παιχνίδια. Η απλούστερη εξήγηση για αυτό το φαινόμενο ότι η θετική